

Sunuş

İdris YÜCEL

Hacettepe Üniversitesi

Osmanlı Devleti'nin yaklaşık son asrı boyunca, kesintili ve sancılı adımlarla ağır aksak ilerleyen demokrasi olgusu, cumhuriyetin ilanıyla birlikte farklı bir boyut kazanmıştır. Gazi Mustafa Kemal Paşa, tek partili siyasi rejimi dönemin gereği olarak görse de, sonraki kuşaklara çoğulcu bir demokratik sistem miras bırakma arzusundadır. Bu çerçevede gerçekleştirilen çok partili hayata geçiş girişimleri Türk demokrasi tarihinde önemli birer kilometre taşı olmuştur. Örneğin Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın teşkili, örgütlenmesi ve Cumhuriyet Halk Fırkası tarafından algılanış biçimi, Türk siyasi hayatında günümüzde de varlığını güçlü bir biçimde sürdüren bir ötekileştirme anlayışına dair ipuçları sunmaktadır. M. Derviş KILINÇKAYA, ideolojilerin çarpıştırılmasından öte gücün salt paylaşımı hususunu zemin alarak, Türk siyasi hayatında hayati önem taşıyan *öteki* olgusunu değerlendirmekte. Yazar, Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın iktidar partisi tarafından nasıl algılandığına ilişkin örnekler üzerinden iktidar-muhalefet dikotomisine dair çözümlenmelerde bulunuyor.

Zamanlı ve doğru bilgi akışının temelinde yer alan istihbarat ağı, *büyük güçler* olarak tanımlanan ve dünya politikalarını şekillendiren önde gelen ülkeler için hayati bir enstrüman olarak karşımıza çıkar. Soğuk savaş dönemiyle birlikte süper güç olarak uluslararası arenada yerini alan ABD'nin de tabiatıyla güçlü bir dış işleri ve istihbarat teşkilatı bulunmaktadır. Taylan DOĞAN, çalışmasında İran İslam Devrimi'nin gerçekleşmesi sürecinde bölgedeki ABD dış işleri örgütlenmesinin ve buna bağlı olan istihbarat birimlerinin faaliyetlerine yoğunlaşmaktadır. Yazar, Şah'ın devrilişi ve anti-Amerikan muhalefetin iktidarı ele geçişi esnasında bölgedeki ABD istihbaratının, ABD aleyhine gerçekleşmekte olan devrimi harekete geçiren dinamiklerin önceden kestirilememesi hususunun altında yatan gerçekleri analiz etmektedir.

Günümüz üretim ilişkileri ve tüketim ekonomisi kapsamında kapitalist sistemin arzda bulunduğu ürün çeşitliliği baş döndürücü boyutlara ulaşmış olsa da yakın dönem dünya tarihi şaşırtıcı derecede yokluk ve yoksunluk hikâyeleriyle doludur. Şüphesiz Türkiye tarihi de iâşe sorununa dair bir hayli örnek barındırmaktadır. II. Dünya Savaşı yıllarında ekmeğin, çocuk, yetişkin ve işçiler için belirlenmiş günlük

özel gramajlarla karne aracılığıyla satılması, gramajların Őartlara göre yılbeyil azaltılması ve hatta işçiler için verilen ekme karnelerinin yüksek gramaj oranından dolayı kara borsada satılıyor olması günümüz tüketim ekonomisinde idrakı güç birer tarihsel olgu olarak karşımıza çıkar. Sevilay ÖZER, çalışmasında II. Dünya Savaşı yıllarında ortaya çıkan buğday yetersizliği ve buna bağlı olan ekme kıtlığı hususlarını değerlendirerek ülke genelinde gerçekteştirilen ekim seferberliğinin detaylarını aktarıyor.

Bu sayımızda, Katolik ve Protestan misyon örgütlerinin Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde gerçekteştirmiş oldukları geniş çaplı misyonerlik faaliyetlerinin bölgesel ve örgütsel ölçekte aydınlatılmasına katkı sağlayan iki ayrı makale yer alıyor. Ayten SEZER, çalışmasında hem Osmanlı, hem Cumhuriyet dönemlerindeki Fransız, İtalyan, Alman, İngiliz ve Amerikan misyonerlerinin faaliyetlerini İstanbul ölçeğinde ele almakta. Şahsım tarafından gerçekteştirilen çalışma ise Amerikan Bord Örgütü'nün Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş yıllarında tecrübe ettiği misyon ve strateji değişikliğine odaklanarak, sözü edilen misyon ve strateji değişikliğinin Amerikalı misyonerlerin cumhuriyet yıllarında ortaya koyacağı faaliyetlerin anlaşılmasındaki yerine dair ipuçları aramaktadır.

Nurgün KOÇ, *Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Radyo* başlıklı çalışmasında, cumhuriyetin erken dönemlerindeki iletişim araçlarından radyonun sosyo-kültürel, siyasi ve hatta ekonomik bakımlardan oynadığı role odaklanarak, radyo kurumunun çalışmalarını birincil kaynaklara dayalı olarak analiz etmektedir. Son olarak, Seyfi YILDIRIM arşiv belgeleri ışığında Macar uzmanların cumhuriyet modernleşmesindeki yerine değinirken, Mehmet ÖZDEN, aynı dönemin düşünsel dünyasına ve fikir hareketlerine dair, Sadri Etem merkezli bir biyografi incelemesinde bulunuyor.